

**Informacija o perspektivama za Bosnu i Hercegovinu
2022 – 2025. godine**

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Ekonomski rast.....	4
2. Tržište rada.....	5
3. Inflacija.....	5
4. Bankarski sektor.....	6
5. Platni bilans.....	7
6. Strana direktna ulaganja.....	7
Skraćenice.....	9

Uvod

Perspektive za period 2022 – 2025. godine, dokument koji daje preliminarni pregled predviđanja najznačajnijih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini, Direkcija za ekonomsko planiranje BiH je pripremila na osnovu analiza kretanja ekonomskih trendova Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir međunarodne faktore koji utiču na ekonomski razvoj naše zemlje.

Ovo je analitički dokument koji je napravljen za potrebe rada Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i zasnovan je na zvaničnim podacima statističkih sistema i agencija u Bosni i Hercegovini.

Ekonomska kretanja u realnom sektoru u Bosni i Hercegovini

Pandemijsku godinu u Bosni i Hercegovini obilježila je zdravstvena i ekonomska kriza koja se manifestovala padom BDP-a od 3,2%. **Međutim, već početkom 2021.** godine postepena stabilizacija epidemioloških prilika prije svega u svijetu, pa dijelom i u Bosni i Hercegovini rezultirali su relativno dobrim oporavkom privredne aktivnosti u zemlji. Naime, oporavak prije svega izvozne, a kasnije i domaće tražnje u K2 i K3 2021. godine rezultirao je osjetnijim oporavkom privredne aktivnosti odnosno ekonomskog rasta u zemlji.

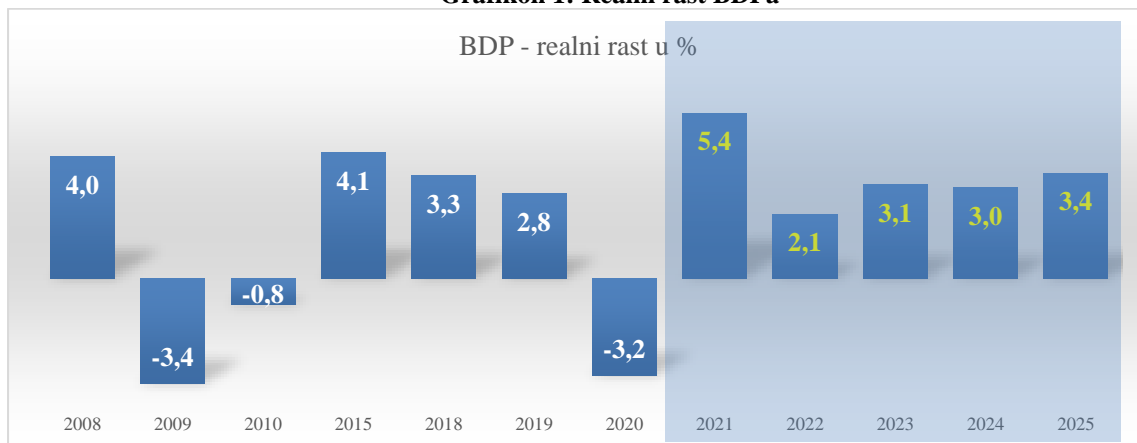
Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine – DEP BiH na bazi raspoloživih podataka nacionalnih računa za 3 kvartala i kratkoročnih statističkih pokazatelja za K4 procjenjuje da je Bosna i Hercegovina u 2021. godini zabilježila realni rast BDP-a od 5,4%, dok je nominalna stopa rasta iznosila 6% u odnosu na prethodnu godinu.¹ Uvidom u strukturu ostvarenog realnog ekonomskog rasta od 5,4% može se zaključiti da je isti ostvaren ponajviše zahvaljujući povećanju finalne potrošnje obzirom da je doprinos iste u ekonomskom rastu iznosio 3,4 p.p, zatim neto izvoza 1,1 p.p, dok je doprinos investicija bio nešto skromniji i iznosio je 0,9 p.p.

Projekcije ekonomskih kretanja u realnom sektoru u Bosni i Hercegovini za period 2022-2025. godina

Unatoč stabilizaciji epidemioloških prilika koje su vezane za globalnu pandemiju Covid 19, već početkom 2022. godine došlo je do dodatnog usložnjavanja međunarodnih političko-ekonomskih prilika koje su vezane za dešavanja u Ukrajini. Negativne ekonomske posljedice ovih dešavanja na svjetsku ekonomiju su već vidljive i manifestuju se kroz trgovinske, finansijske, cjenovne šokove koje neće zaobići ni Bosnu i Hercegovinu. U skladu sa ovim dešavanjima u međunarodnom ekonomskom okruženju (povećani eksterni rizici), snažan rast svjetskih cijena (energenti i hrana) i poprilično visoka osnovica iz prethodne godine (stopa rasta 5,4%) rezultirali su revidiranjem projekcije ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u 2022. godini. Tako se prema projekcijama DEP-a BiH do kraja 2022. godine može očekivati realni ekonomski rast od oko 2,1% u odnosu na prethodnu godinu, dok očekivana nominalna stopa rasta iznosi 5,4%.

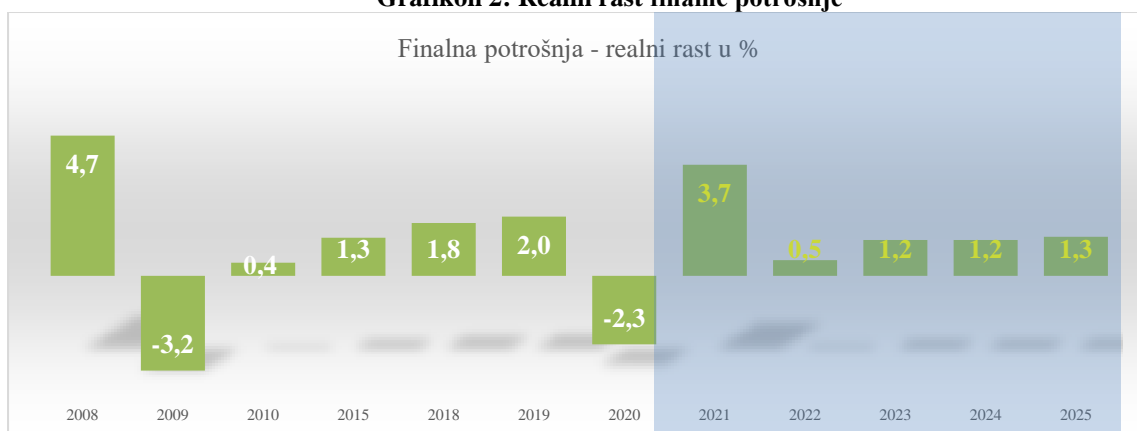
U periodu 2023-2025. godina pod pretpostavkom stabilizacije eksternog okruženja i unutrašnjih dinamika u Bosni i Hercegovini se može očekivati nastavak trenda pozitivnog ekonomskog rasta po prosječnim stopama rasta od oko 3,2% na godišnjem nivou. Tokom ovog perioda očekuje se da domaća tražnja kroz privatnu potrošnju i investicije bude glavni oslonac ekonomskog rasta. S druge strane, tokom posmatranog perioda očekuje se stagnacija javne potrošnje što će rezultirati smanjenjem njenog učešća u strukturi BDP-a odnosno njenog doprinosa u ekonomskom rastu Bosne i Hercegovine. S druge strane, reformske mjere koje su usmjerene ka poboljšanju poslovnog ambijenta u zemlji trebale bi rezultirati većim investicionim ulaganjima (domaćim i inostranim) što bi ojačalo privatni sektor, zaposlenost i u konačnici vanjskotrgovinsku robnu razmjenu Bosne i Hercegovine sa svijetom.

Grafikon 1: Realni rast BDPa

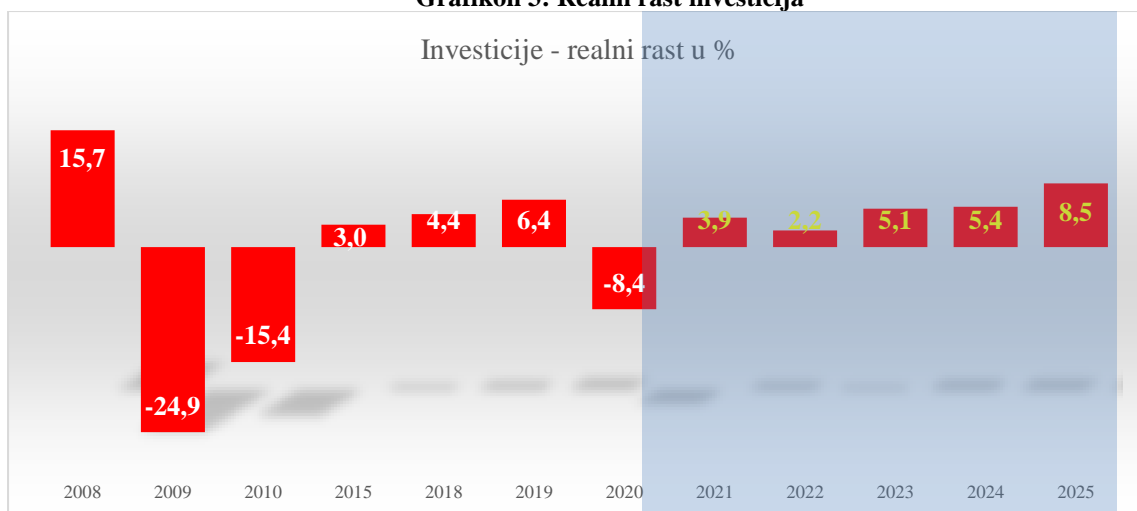
Izvori: BHAS za 2008-2020; projekcije DEP-a za 2021-25. godinu

Grafikon 2: Realni rast finalne potrošnje

Izvori: BHAS za 2008-2020; projekcije DEP-a za 2021-25. godinu

Grafikon 3: Realni rast investicija

Izvori: BHAS za 2008-2020; projekcije za 2021-2025. godinu

Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini

Prema podacima BHAS-a 2021. godini usljed poboljšanja epidemioloških i ekonomskih prilika u eksternom okruženju Bosna i Hercegovina je ostvarila rast fizičkog obima

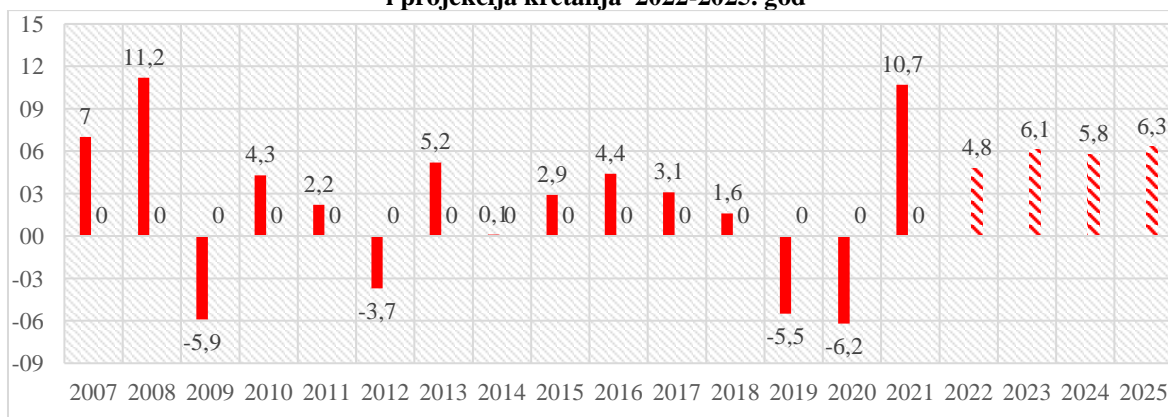
industrijske proizvodnje od 10,7% u odnosu na prethodnu godinu. Vrijedi istaći da je ovaj rast fizičkog obima industrijske proizvodnje dobrim dijelom i posljedica baznog efekta iz prethodne godine obzirom da je tokom pandemijske (2020.) godine u Bosni i Hercegovini registriran pad industrijske proizvodnje od 6,2%. S druge strane, trenutno raspoloživi preliminarni podaci BHAS-a za januar 2022. godine ukazuju na nastavak trenda rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini obzirom da je u odnosu na isti mjesec prethodne godine ostvaren rast od 3%.

Projekcije industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za period 2022-2025. godine

Imajući u vidu ranije navedena međunarodna kretanja i strukturalnu kompoziciju industrijske proizvodnje uz očuvanje stabilnog vanjskog okruženja u glavnim trgovinskim partnerima do kraja 2022. godine u Bosni i Hercegovini se može očekivati povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje. Vrijedi istaći da je očekivana stopa rasta industrijske proizvodnje nešto niža u odnosu na prethodnu godinu.

U periodu 2023-2025. godina, u Bosni i Hercegovini se očekuje osjetniji ekonomski napredak u okviru kojeg bi dešavanja u industrijskoj proizvodnji trebala imati centralnu ulogu. Pored očekivanih povoljnih eksternih prilika u ovom srednjoročnom vremenskom okviru se očekuje i značajniji utjecaj internih dinamika u funkciji jačanja industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini. Naime, tokom ovog perioda očekuje se da bi reformske mjere na unaprijeđenju poslovnog ambijenta koje provode nadležne institucije u Bosni i Hercegovini trebale polučiti mjerljive rezultate. Poboljšanje poslovnog ambijenta trebalo bi rezultirati povećanjem investicionih ulaganja (domaćih i inostranih), veću iskorištenost postojećih i pokretanje novih kapaciteta, povećanje broja zaposlenih i jačanje konkurentske pozicije proizvođača iz Bosne i Hercegovine kako na domaćem tako i na inostranim tržištima. Imajući u vidu sve navedene okolnosti tokom ovog perioda očekivane stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje prema projekciji DEP-a iznose oko 6% na godišnjem nivou.

Grafikon 4: Kretanje industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za period 2007-2021. godina i projekcija kretanja 2022-2025. god

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine i projekcije DEP-a Mart 2022. godine

Tržište rada u Bosni i Hercegovini 2022. godini

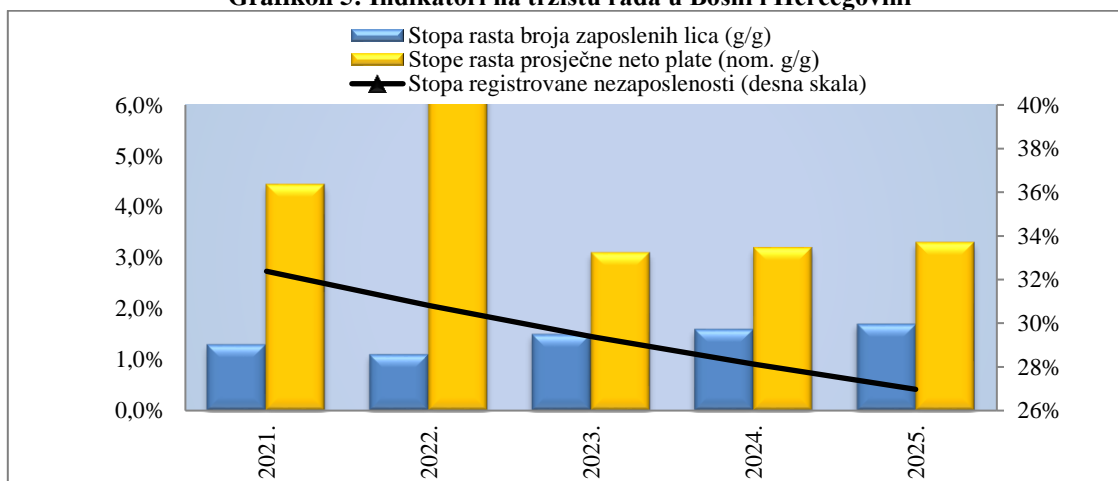
Smanjenje broja registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini u januaru 2022. godine od 9,1% g/g ukazuje na rast broja zaposlnih lica u posmatranom mjesecu. Dešavanja na tržištu rada u 2022. godini značajno će determinisati poslovni ambijent kako u regionu tako i u EU. Prema projekcijama Evropske Centralne Banke (mart 2022) stopa nezaposlenosti u eurozoni

bi trebala biti smanjena u 2022. godini i iznositi 7,3% uz rast broja zaposlenih lica od 1,4%. Uz projicirani sporiji ekonomski rast, obim investicija i trgovine u Bosni i Hercegovini se može očekivati umjeren rast broja zaposlenih lica (1,1% g/g) uz postepeno smanjenje stope nezaposlenosti. Prosječna neto plata bi u 2022. godini mogla biti nominalno uvećana oko 6,3% g/g. Ipak, treba uzeti u obzir rizike za ostvarenje projekcija koji bi mogli uticati na pretpostavljeni rast osnovnih indikatora na tržištu rada.

Projekcije za tržište rada u Bosni i Hercegovini za period 2023-2025. godina

Prema projekcijama DEP-a u Bosni i Hercegovini u 2023. godini se očekuje ekonomski rast od 3,1% g/g. Rast obima investicija i trgovine bi se trebao pozitivno odraziti na broj zaposlenih lica. Uz bolje poslovne prilike u oblasti industrije, trgovne ali i pojedinim uslužnim djelatnostima stvorili bi se uslovi za rast broja zaposlenih lica. Time bi u 2023. godini ukupan broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini mogao biti uvećan oko 1,5% g/g. Pored toga, veći obim poslovne aktivnosti bi se trebao odraziti na plate. Prosječna neto plata bi u 2023. godini mogla biti nominalno uvećana oko 3,1% g/g.

Grafikon 5: Indikatori na tržištu rada u Bosni i Hercegovini

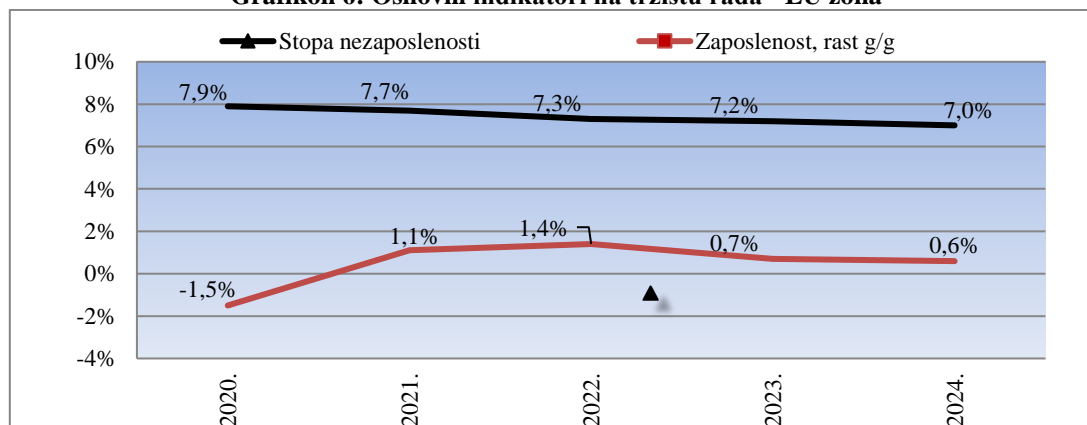

Izvor: BHAS, DEP projekcija za period 2022-2025. godine

Projekcije za osnovne indikatore na tržištu rada u periodu 2024-2025. godine bazirane su na analizi ekonomskog rasta kao i njegovih osnovnih komponenti, odnosno na nivou potražnje, trgovine i investicija. Pored toga, bitno se osvrnuti na kretanja osnovnih indikatora na tržištu rada EU. ECB u svojim projekcijama predviđa u 2024. godini nižu stopu nezaposlenosti u eurozoni (7% g/g) u poređenju sa prethodnom godinom. Ova stopa nezaposlenosti u eurozoni je ujedno niža i u odnosu na godinu neposredno prije pojave pandemije. Uz povoljnu poslovnu klimu u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje broja zaposlenih lica u periodu 2024-2025. godine od 1,6%-1,7% g/g uz istovremeno smanjenje broja nezaposlenih lica, ali i nastavak uvećanja neto plata od 3,2%-3,3% g/g.

Projekcije na tržištu rada određene su značajno dešavanjima u okruženju odnosno poslovnim ambijentom kako u Bosni i Hercegovini tako i u EU i regionu. To su ujedno i osnovni rizici za projekcije. Uz sporiji ekonomski rast, manji obim investicija, trgovine i uopšte lošije uslove poslovanja, rast broja zaposlenih lica kao i plata bi mogao biti niži pretpostavljenog u osnovnom scenariju. Pored toga, smanjenje radne snage (migracije) i stepen implementacije planiranih strukturnih reformi u Bosni i Hercegovini mogao bi uticati na posmatrane indikatore tržišta rada kao i na nivo kupovne moći i životnog standarda. Sve navedene promjene ujedno predstavljaju osnovne rizike za projekcije na tržištu rada.

Grafikon 6: Osnovni indikatori na tržištu rada - EU zona

Izvor: Evropska centralna banka, mart 2022. godine

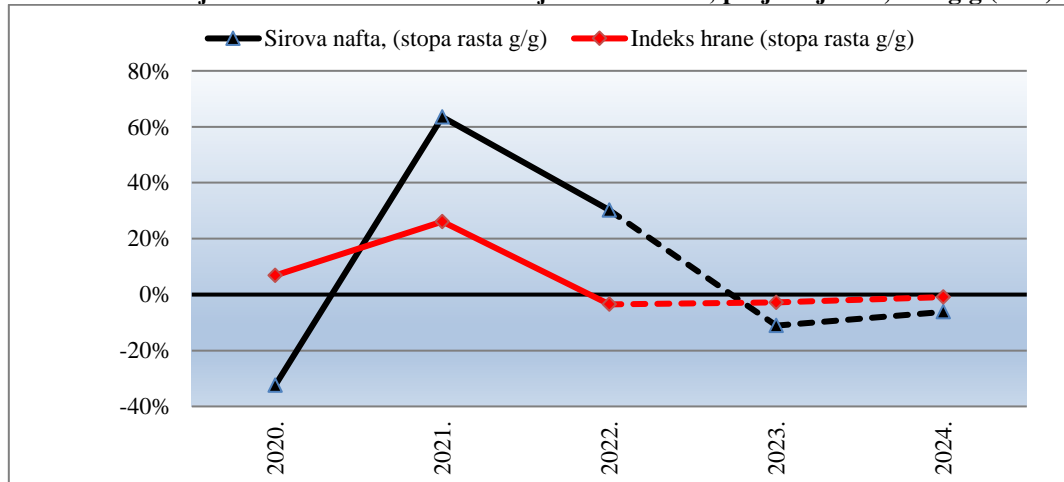
Inflacija u Bosni i Hercegovini u 2022. godini

Inflacija u Bosni i Hercegovini u januaru 2022. godine je iznosila 7% g/g. Najznačajniji rast cijena bio je u odjeljcima hrane i bezalkoholnih pića, prevoza, stanovanja, vode, el. energije, plina i drugih energenata. Evidentno je da su vanjski pritisci na cijene veliki uz prenošenje troškovnih pritisaka sa proizviđačkih na potrošačke cijene. Prema projekcijama ECB, inflacija u eurozoni će se značajno uvećati i iznositi 5,1% g/g u 2022. godini. Cijena sirove nafte bi mogla iznositi 92,6 \$/barelu, što je rast oko 30% g/g. Pored toga, očekuje se da će rast cijena hrane ostati na višem nivou tokom 2022. godine. Na osnovu navedenih eksternih dešavanja u 2022. godini u Bosni i Hercegovini se može očekivati inflacija oko 6% g/g.

Projekcija inflacije u Bosni i Hercegovini za period 2023-2025. godina

U 2023. godini očekuje se stabilniji rast cijena u Bosni i Hercegovini koji je vezan za smanjenje vanjskih pritisaka na cijene. Ovaj sporiji rast inflacije odražava oštar pad cijena sirove nafte koje bi od 2023. godine mogle imati silazni trend sve do kraja projekcijskog perioda. ECB u svojim projekcijama predviđa da bi cijena sirove nafte u 2023. godini mogla biti niža za 11,7% g/g. Pored toga, očekuje se i smanjenje cijena hrane u posmatranoj godini, a inflacija u eurozoni bi mogla biti iznositi 2,1% g/g. Ako se pored navedenih eksternih faktora uzmu u obzir stabilne cijene hrane i komunalija u Bosni i Hercegovini u 2023. godini se može očekivati inflacija od 1,8% g/g.

Grafikon 7: Cijene sirove nafte i hrane na svjetskom tržištu, projekcije EK, rast g/g (u %)

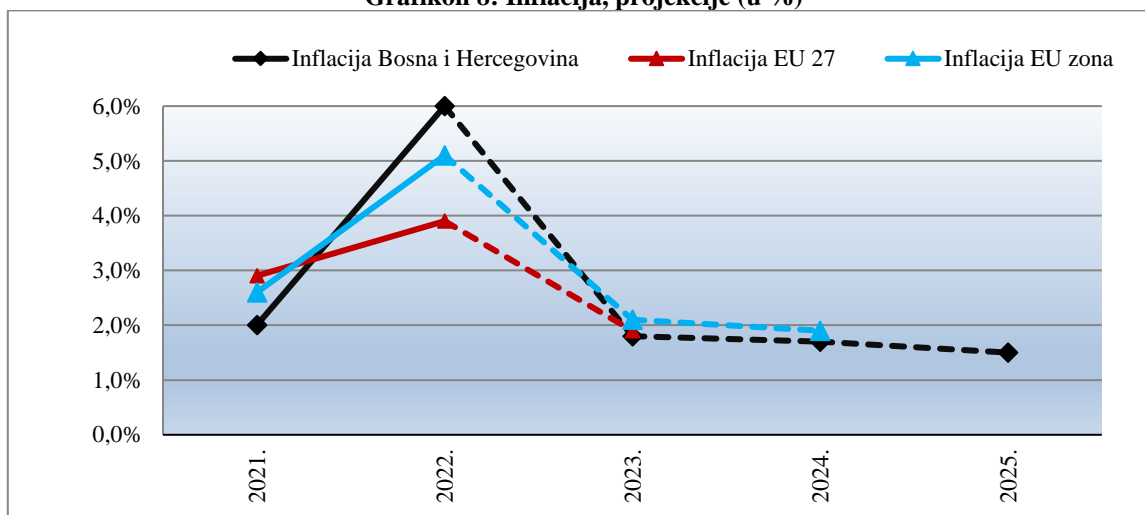

Izvor: Svjetska banka, oktobar 2021 (za hranu), i ECB, mart 2022. godine (za naftu)

Projekcije inflacije u Bosni i Hercegovini u periodu 2024-2025. godine su takođe zasnovane na nižim cijenama sirove nafte na svjetskom tržištu energenata, kao i hrane bez značajnijih promjena cijena komunalija. ECB predviđa da bi inflacija u eurozoni mogla iznositi 1,9% u 2024. godini uz smanjenje cijena sirove nafte za 6,2% g/g. Pored toga, projekcije Svjetske banke ukazuju da bi indeks cijena hrane mogao biti manji oko 1% g/g. Na osnovu navedenog u Bosni i Hercegovini se može očekivati umjeren rast cijena u 2024-2025. godini od 1,5%-1,7%.

Osnovni rizici za projekcije inflacije podijeljeni su na eksterne i domaće faktore. Jedan od eksternih faktora jesu dešavanja između Ukrajine i Rusije. S tim u vezi ECB je predstavila dva scenarija koji ujedno predstavljaju rizike za osnovne projekcije inflacije u eurozoni (dodatni rast inflacije za 1-2 p.p.). Oba scenarija predviđaju prestanak isporuke ruskog gasa Evropi, što se može samo djelimično nadoknaditi korištenjem drugih izvora energije uz rast cijena gasa ali i nafte. Među domaćim faktorima koji bi mogli da utiču na nivo inflacije je nepredviđeni rast cijene komunalija. Pored toga, osnovne projekcije nisu obuhvatile eventualne privremene izmjene stopa PDV-a na pojedine životne namirnice i luksuzne robe u 2022. godini kao i privremenu izmjenu akciza na goriva.

Grafikon 8: Inflacija, projekcije (u %)

Izvor: EK, zima 2022; ECB, mart 2022; istorijski podaci BHAS, DEP projekcije za 2022-2025. godine

Bankarski sektor u Bosni i Hercegovini za period 2022-2025. godina

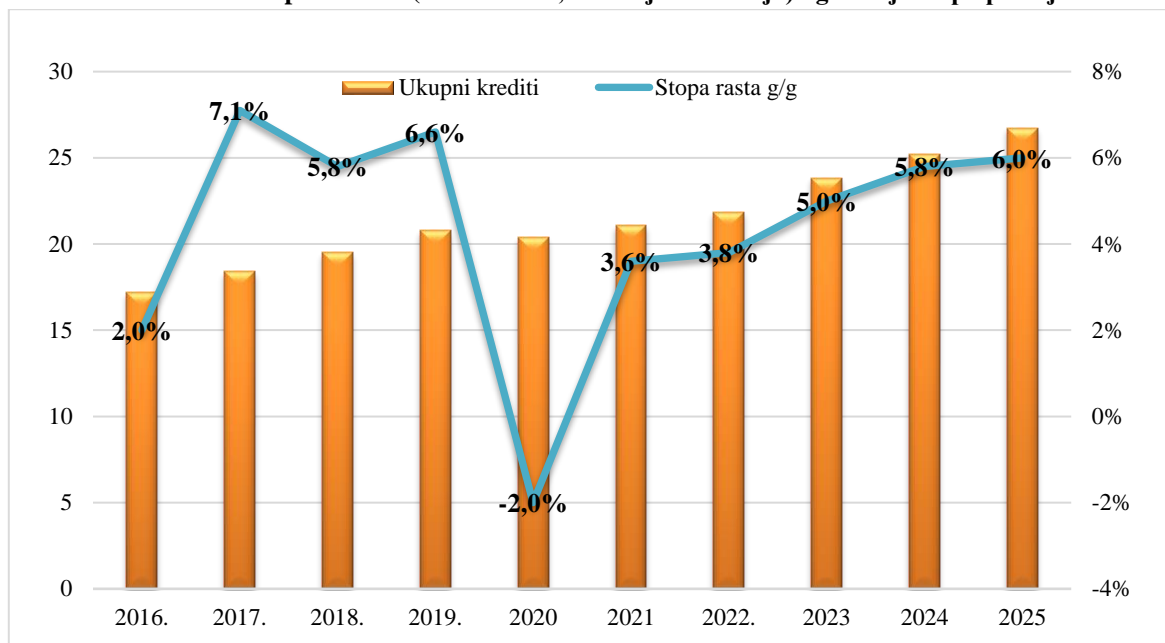
Kreditni rast tijekom 2021. godine ostvario je umjerenu stopu rasta dok su ukupni depoziti rasli po nešto većoj godišnjoj stopi.

Ukupni krediti

Ukupan kreditni rast na kraju četvrtog tromjesečja 2021. godine iznosio je 3,6% g/g vođen rastom kredita stanovništva čija stopa je iznosila 5,5% g/g. Sektor nefinancijskih privatnih poduzeća imao je sporiji oporavak kreditne aktivnosti te je na kraju četvrtog tromjesečja zabilježio stopu rasta od 2,2% g/g. Sa poboljšanjem zdravstvene situacije, ukidanjem barijera povezanih s pandemijom dolazi do znatno većeg ekonomskog rasta u 2021. godini koji će se nastaviti i u 2022g/g. Zbog utjecaja rastuće inflacije koja se očekuje u 2022. godini stopa rasta kredita će biti umjerenjena i iznositi će na kraju 2022. godine između 3,8-4,8% g/g

U razdoblju od 2023-2025. godine sa nastavkom rasta ekonomske aktivnosti, stabilizacije cijena energenata i poboljšanja optimizma investitora i potrošača doći će do intenzivnije kreditne aktivnosti te bi u 2023. godini stopa kreditnog rasta trebala dostići razine prije pandemije sa prosječnom stopom rasta oko 5,5% g/g. Za razdoblje 2024-2025. godine procjena je da će ukupni kreditni rast biti dominantno pod utjecajem rasta kredita nefinancijskih poduzeća te će stopa rasta u prosjeku biti između 5,8 – 6,5% g/g.

Grafikon 9: Ukupni krediti (u mlrd. KM, na kraju razdoblja) i godišnja stopa promjene

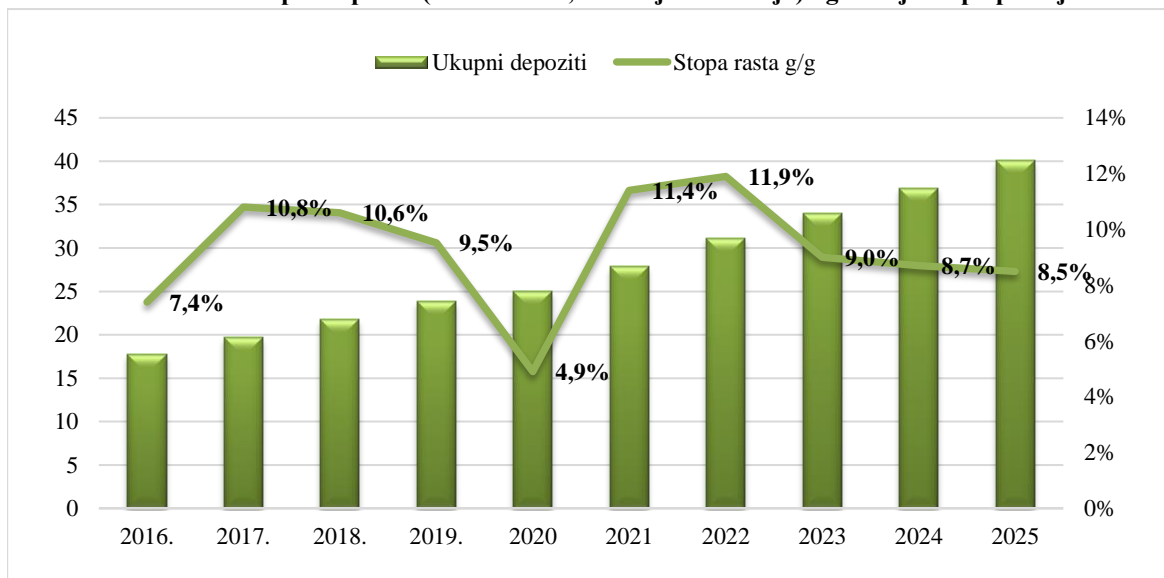
Izvor: DEP procjena

Ukupni depoziti

Nefinancijska privatna poduzeća bilježe konstantno veće godišnje stope rasta depozita koje su tijekom cijele 2021. godine bile dvoznamenkaste. U 2021. godini dolazi do oporavka u sektoru stanovništva te je stopa rasta, iako još uvijek niža nego prije pandemije, iznosila 6,8% g/g. U 2022. godini rast ukupnih depozita zadržat će višu stopu rasta, oko 12% g/g zbog još prisutnih nestabilnosti u gospodarskim kretanjima glavnih ekonomskih partnera što će imati utjecaja i na poslovne odluke kompanija te će one i u ovoj godini u najvećoj mjeri doprinosti rastu ukupnih depozita.

Za razdoblje 2023-2025. godine ukupni depoziti će rasti po umjerenim stopama rasta koje su bile prisutne u pretpandemijskom razdoblju, oko 8-9% g/g sa većim doprinosom od strane sektora stanovništva.

Potencijalni rizici odnose se na ekonomske pritiske van tržišta Bosne i Hercegovine, a koji bi se mogli odraziti i na domaće poslovanje i mogli bi dovesti do pada potražnje za kreditima. Pretpostavljene stope rasta depozita također bi se mogle mijenjati zbog potencijalnog rasta neizvjesnosti u poslovanju što bi motiviralo kompanije na veće stope zadržavanja depozita.

Grafikon 10: Ukupni depoziti (u mlrd. KM, na kraju razdoblja) i godišnja stopa promjene

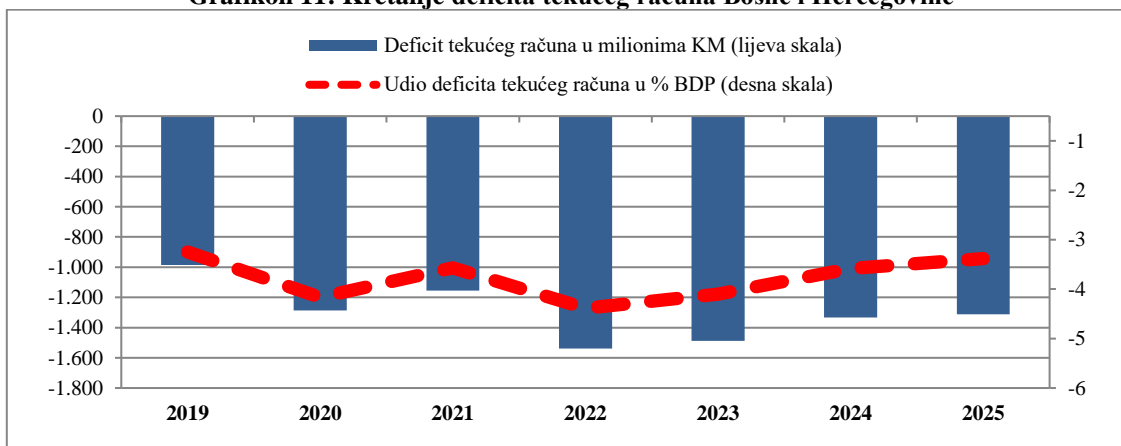
Izvor: DEP procjena

Platni bilans Bosne i Hercegovine

Podaci iz platnog bilansa Bosne i Hercegovine za period K1-K3 2021. godine (koji su bili raspoloživi u trenutku pisanja projekcija)¹ te projekcijama DEP-a za K4 2021. godine ukazuju da bi deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine za 2021. godinu iznosio oko 1,15 milijardi KM. Ovaj porast bi predstavljao nominalno smanjenje od 11% (g/g). Udio deficita tekućeg računa u BDP-u za 2020. godinu iznosio je 3,7%¹ dok se prema projekcijama DEP-a za 2021. godinu, usljed oporavka ekonomskih aktivnosti nakon problema u prethodnoj godini izazvanih pojavom pandemije Covid-19, može očekivati da taj udio bude niži (3,1% BDP-a).

U periodu K1-K3 2021. godine deficit tekućeg računa iznosio je oko 724 miliona KM, što predstavlja smanjenje od 26% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovom smanjenju deficita tekućeg računa dobrim dijelom je doprinjelo kretanje deficita vanjske trgovine (roba i usluga), odnosno porast uvoza za 23,7% i porast izvoza za 34,9% (g/g).

Nižem deficitu tekućeg računa doprinjeli su i tekući prilivi novca iz inostranstva koji su u periodu K1-K3 2021. godine zabilježili rast od 9%. U okviru ovih priliva se ističu doznake građana iz inostranstva koje su u spomenutom periodu porasle za 19,2% (odnosno za 360 miliona KM).

Grafikon 11: Kretanje deficita tekućeg računa Bosne i Hercegovine

Izvor: CBBiH i projekcije DEP-a

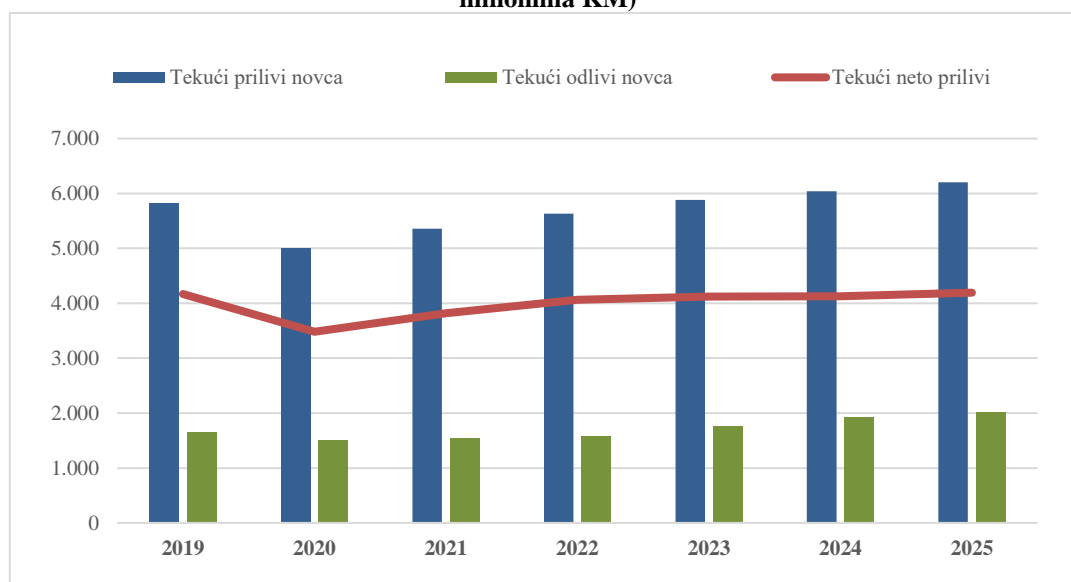
Pretpostavke za platni bilans Bosne i Hercegovine za period 2022-2025.

Prema projekcijama DEP-a udio deficita tekućeg računa za 2022. godinu iznosio bi 3,9% BDP-a, dok bi u narednoj 2023. godini udio deficita bio nešto niži i iznosio bi oko 3,6 % BDP-a. U periodu 2024-2025. godina moglo bi se očekivati da se deficit tekućeg računa kreće u okviru 2,9%-3,1% BDP-a.

Na bazi projekcija DEP-a obim spoljnotrgovinske razmjene u periodu 2022-2025. godina nastavio bi sa nominalnim rastom. Tako bi u 2022. i 2023. godini vanjskotrgovinski deficit bilježio nominalni rast od 12,6% (g/g) odnosno 0,1% (g/g). U narednoj 2024. godini vanjskotrgovinski deficit bi bio niži 2,6% (g/g) dok bi u 2025. godini ponovo došlo do rasta za 0,9% (g/g). Dvocifrena stopa nominalnog rasta vanjskotrgovinskog deficita u 2022. godini bila bi određena porastom uvoza roba i usluga za 19,3% (g/g) kao i rastom izvoza roba i usluga za 21,3% (g/g). Sve navedena kretanja u vanjskotrgovinskom deficitu, u periodu 2023.-2025. godina, bi predstavljala rezultat porasta nominalnih stopa uvoza roba i usluga (6-7,1%) i porasta izvoza roba i usluga (8,2-9,1%).

Jedna od bitnih stavki u finansiranju deficita tekućeg računa su tekući neto prilivi novca iz inostranstva. Očekuje se da će se ovi prilivi iz inostranstva, u periodu 2022-2025. godina, kretati u intervalu od 9,2% do 10,3% BDP-a.

Grafikon 12: Tekući prilivi iz inostranstva i odlivi novca u inostranstvo u periodu 2019-2025 godina (u milionima KM)

Izvor: CBBH i projekcije DEP-a

Obzirom da je jako teško procijeniti izvore finansiranja deficita tekućeg računa može se očekivati da će se, kao i do sada, deficit tekućeg računa i dalje finansirati prilivima finansijskih sredstva iz inostranstva (kroz trgovinske kredite, direktne strane investicije te kroz eventualna nova zaduživanja na međunarodnom finansijskom tržištu).

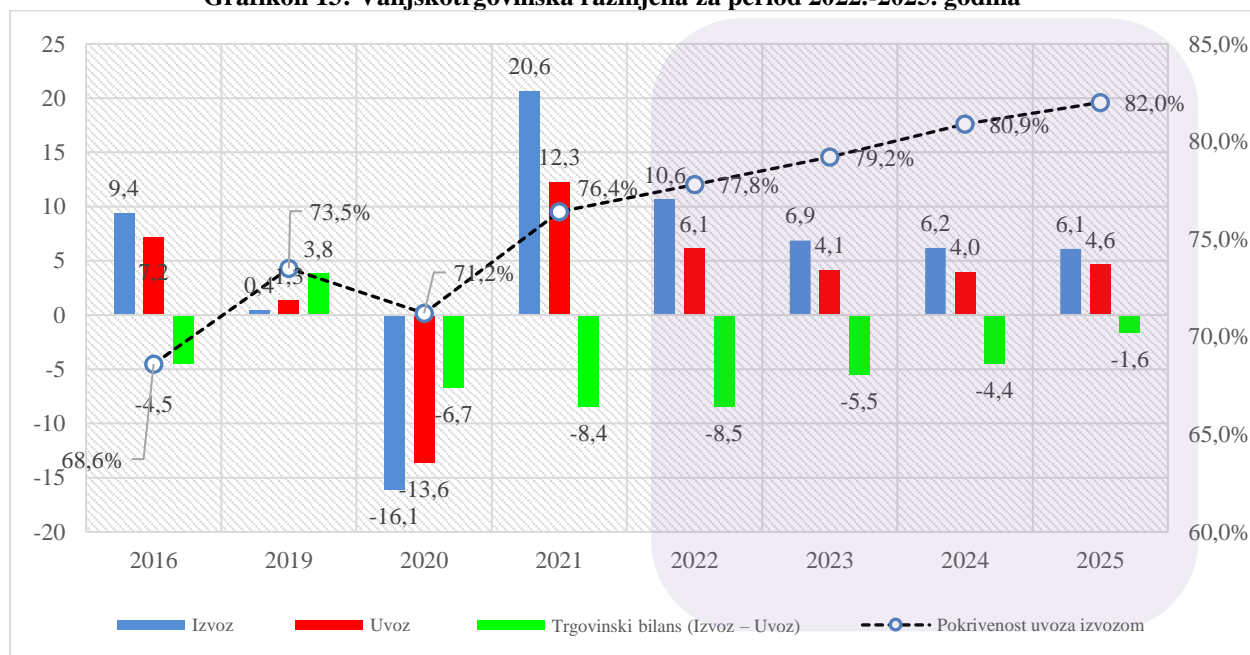
Vanjskotrgovinska razmjena u Bosni i Hercegovini

Poboljšanje epidemioloških prilika i jačanje privredne aktivnosti u svijetu u 2021. godini rezultiralo je snažnim oporavkom vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini. Tako je Bosna i Hercegovina prema podacima BHAS-a za 2021. godinu zabilježila rast svih vanjskotrgovinskih pokazatelja kako u domenu roba tako i u domenu usluga. Vrijednosno posmatrano, ukupna vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini u 2021. godini iznosila je skoro 36 milijardi KM, što predstavlja povećanje od 8,5 milijardi KM odnosno 30,9% u odnosu na prethodnu godinu. Izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u 2021. godini

iznosio je 14,3 milijarde KM što je predstavljalo povećanje od skoro 3,8 milijardi KM odnosno skoro 36%. Uvoz roba je iznosio 21,6 milijardi i uvećan je za skoro 28% u odnosu na prethodnu godinu.

S druge strane, trenutno raspoloživi podaci o vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni u januaru **2022. godine** ukazuju na to da je trend rasta iz prethodne godine nastavljen. Tako je Bosna i Hercegovina prema podacima BHAS-a za januar 2022. godine ostvarila izvoz roba u vrijednosti od 1,3 milijarde KM što predstavlja povećanje od 437 miliona KM odnosno 49,4% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Unatoč pogoršanju međunarodnih ekonomskih prilika prema projekcijama DEP-a u u Bosni i Hercegovini u 2022. godini se može očekivati realni rast izvoza od oko 10%, povećanje uvoza od od oko 6%, kao i blago smanjenje vanjskotrgovinskog deficita.

Grafikon 13: Vanjskotrgovinska razmjena za period 2022.-2025. godina

Izvor: BHAS i projekcije DEP-a BiH za period 2022.-2025. godina

Projekcija kretanja vanjskotrgovinske razmjene za period 2023-2025. godina

Stabilizacija eksternih prilika, uz dodatni doprinos internih dinamika koje se ogledaju kroz poboljšanje poslovnog ambijenta predstavljaju glavno uporište očekivanog ekonomskog napretka u Bosni i Hercegovini. Tako pod pretpostavkom poboljšanja privredne aktivnosti i saniranja novonastalih globalnih ekonomskih izazova sa kojima se suočava svjetska ekonomija, moguće je očekivati i poboljšanje vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini. Dakle, u slučaju da navedene okolnosti budu prevaziđene, projekcija DEP-a je da bi se u Bosni i Hercegovini u periodu 2023-2025. godina moglo očekivati povećanje ukupnog izvoza sa godišnjim stopama rasta od 6,9% u 2023., 6,2% u 2024. i 6,1% u 2025. godini u realnom smislu respektivno

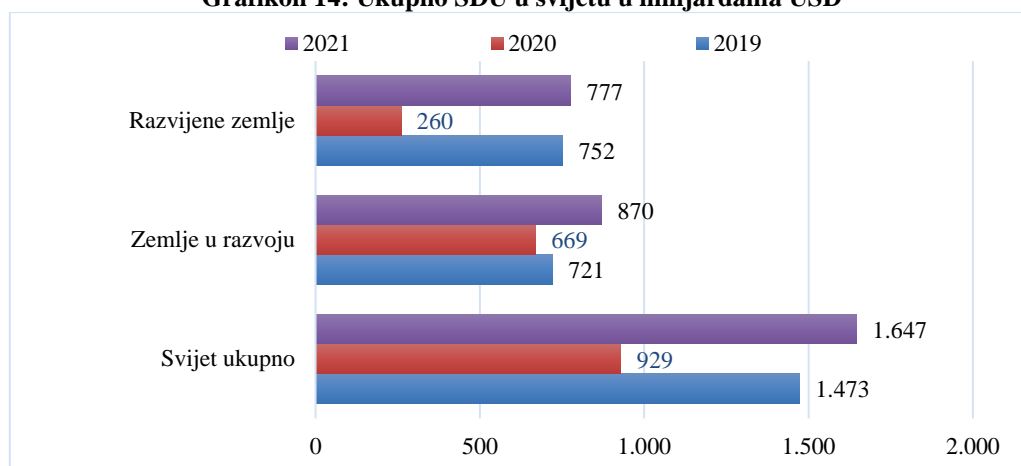
S druge strane, očekuje se da stope rasta uvoza budu nešto niže u odnosu na izvozne i trebale bi se kretati od 4,1% u 2023. godini, 4,0% u 2024. godini, i 4,6% u 2025. godini. Više stope rasta izvoza od uvoznih u srednjem roku bi trebale rezultirati povećanjem zastupljenosti izvoza u BDP-u na oko 55%, dok bi ukupni izvoz (robe + usluge) iznosio oko 67% zaključno sa 2025. godinom. Rezultat ovakvih trendova kretanja izvoza i uvoza bilo bi postepena stabilizacija ukupnog vanjskotrgovinskog deficita na oko 12% BDP-a, uz blago pozitivan doprinos

ekomskom rastu od 0,5 p.p. na godišnjem nivou i poboljšane pokrivenosti uvoza izvozom na skoro 80% zaključno sa 2025. godinom.

Strana direktna ulaganja u Bosni i Hercegovini

Nakon popuštanja restriktivnih mjera na kraju prvog kvartala 2021. god. dolazi do značajnijeg privrednog rasta većine vodećih ekonomija u Evropi i svijetu. Kao potvrda prethodno navedenog ne iznenađuje činjenica da su vrijednosti vodećih svjetskih indeksa DJIA, Nasdaq, StoxxEurope600 zabilježile dvocifrene stope rasta do kraja 2021. godine. Ovakvo kretanje se odrazilo na tokove stranih direktnih ulaganja (u daljem tekstu SDU) gdje prema posljednjem izvještaju *G.I.T. Monitor*, ukupna SDU u 2021. godini bilježe rast od 77% g/g. Najveći dio tokova je bio usmjeren prema razvijenim zemljama sa stopom rasta od čak 193% g/g dok zemlje u razvoju bilježe nešto umjereniji rast od 28% g/g.

Grafikon 14: Ukupno SDU u svijetu u milijardama USD

Izvor: Unctad, FDI/MNE database

Slično situacija je zabilježena i u Bosni i Hercegovini koja u prva tri kvartala sa registrovanih 1.080,3 mil. KM (neto finansijska pasiva) bilježi rast od 67,4% g/g. U okviru toga reinvestirane zarade su ostvarile učešće od 61%. Gledajuće na ulaganje prema vrsti djelatnosti 269 mil. KM je uloženo u oblast trgovine na malo i veliko, 310,9 mil. KM je uloženo u finansijske uslužne djelatnosti te 132,4 mil. KM u proizvodnji koksa i rafiniranih naftnih proizvoda. Najznačajnije zemlje porijekla kapitala su Hrvatska sa 278,7 mil. KM, Austrija sa 168 mil. KM, Rusija sa 132,5 mil. KM te Slovenija sa 132,1 mil. KM. Prema ovim dostupnim podacima procjena je da su SDU ukupno do kraja 2021. godine dostigla oko 3,3% BDP.

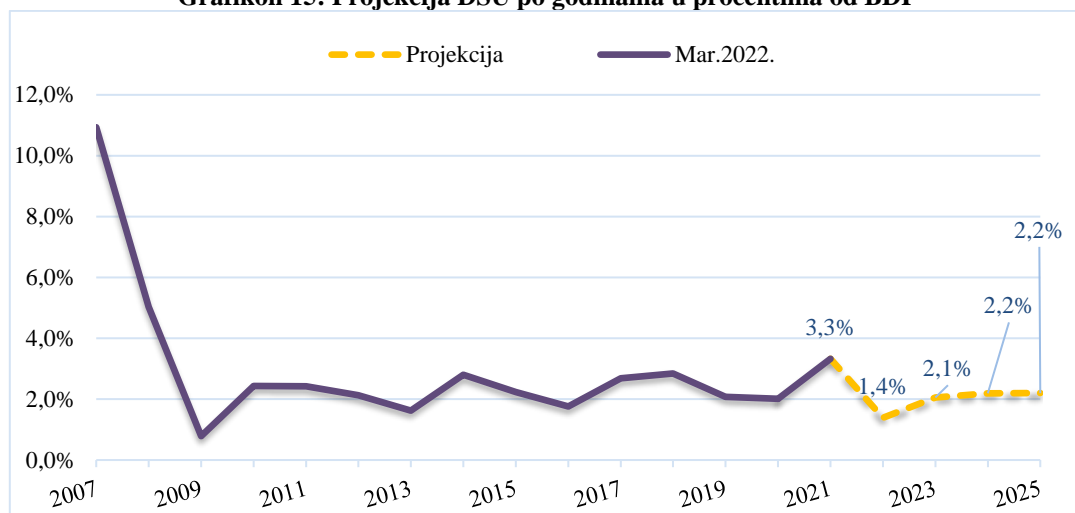
Kao jedno od najinteresantnijih događaja u protekloj godini se spominje dolazak na tržište Bosne i Hercegovine velikog trgovačkog lanca Lidl (ulaganje u prodajni lanac i distributivne centre) za koji se očekuje da će obezbjediti značajna ulaganja u ovu oblast i u narednom periodu.

Projekcije ulaganja u Bosnu i Hercegovinu u periodu 2022-2025. godina

U prvom kvartalu 2022. godine dolazi do relativnog pogoršavanja epidemiološke situacije i ponovnog djelomičnog uvođenja restriktivnih mjera za suzbijanje epidemije. Krajem februara počinje rat u Ukraini što drastično, gotovo trenutno mijenja geopolitičku ali i ekonomsku situaciju. Nastala kriza je prekinula pozitivni trend ekonomskih kretanja iz prethodne godine i dovela do ozbiljnih poremećaja u svjetskim ekonomskim tokovima. Ovo se reflektuje i na pad vrijednosti svih vodećih indeksa na svjetskim tržištima kao i nagli skok cijena energenata i sirovina u svim sektorima. Provođenje sankcija međunarodne zajednice prema Rusiji

rezultiralo je procesom drastičnog prekida ekonomskih veza, zamrzavanja ili povlačenja ruskog kapitala uz posljedičnu likvidaciju pojedinih kompanija koje su ruskom većinskom vlasništvu. Tako je u Bosni i Hercegovini posljedično došlo do prodaje ruske Sberbank BH dd a upitno je daljnje ulaganje u naftnu i plinsku industriju od strane ruskih kompanija (rafinerija nafte, terminal za ukapljeni plin, najavljena gasifikacija). Takođe, globalni poremećaji u snadbjevanju energentima ali i drugim rudama, te posljedična inflatorna kretanja će se u narednom periodu neminovno odraziti na usporavanje ili privremeno odustajanje od već planiranih energetskih i infrastrukturnih projekata (TE Ugljevik 3¹, TE Gacko 2², autoput Banja Luka-Prijedor³ i aerodrom Trebinje). Na osnovu prethodno navedenog, procjena je da bi SDU u 2022. godini ostvarila oko 1,4% učešće u BDP.

Grafikon 15: Projekcija DSU po godinama u procentima od BDP

Izvor: BHAS, CBBiH i DEP procjena

Rast cijena energenata ali i sve prisutnije ekološke tendencije u svijetu će neminovno uticati na povećani interes za ulaganje u oblast obnovljivih izvora energije (hidroenergija, vjetro i solarna energija). Time još više na značaju dobija najavljeno zajedničko ulaganje Republike Srbije u igradnju tri hidroelektrane u ukupnom iznosu od 520 mil. EUR (projekat HES Gornja Drina⁴). Prva bi se gradila HE Buk Bijela⁵ za čiju bi izgradnju bilo uloženo 200 mil. EUR. Postoje planovi i za ulaganje u oblasti solarne energije. Potpisan je i koncesioni ugovor za izgradnju solarne elektrane SE Bileća od strane EFT grupe a postoji interesovanje za ovu oblast i od strane Italijanskih investitora⁶.

Pozitivno na ulaganja bi se mogla odraziti činjenica da je Bosna i Hercegovina o nedavno potpisnica Zelene agende⁷ za Zapadni Balkan čime je stvorena mogućnost za povlačenje sredstava predpristupne pomoći EU za zelenu tranziciju u energetskom sektoru.

Time bi se SDU u narednim godinama postepeno počela oporavljati te bi u prosjeku dostizala oko 2% BDP (u 2023. godini dostigla 2,1% te u 2024. godini i 2025. godini oko 2,2% BDP).

¹ <https://balkangreenenergynews.com/rs/firme-iz-kine-poljske-potpisale-ugovor-o-izgradnji-termoelektrane-ugljevik-3/>

² <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mper/media/vijesti/Pages/Potpisan-sporazum-o-izgradnji-TE-Gacko2>

³ <http://www.autoputevirs.com/aprs/Doc.aspx?cat=5&subcat=24&id=24&lang=cir&txt=295>, potpisan ugovor o koncesiji sa kineskom kompanijom „China Shadong Int. Economic & technical cooperation Group Ltd.

⁴ <https://www.srbija.gov.rs/vest/497512/srbija-od-2014-godine-ulozila-u-rs-59-miliona-evra.php>

⁵ <https://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/media/aktuelnosti/Pages/11.zajednickasjednica.aspx>

⁶ <https://www.vladars.net/eng/vlada/ministries/MIEM/news//Italian-company-interested-in-construction-of-solar-power-plants-in-the-Republic-of-Srpska.aspx>

⁷ <https://europa.ba/wp-content/uploads/2020/11/Green-Agenda-Factsheet-2020.pdf>

U zavisnosti od razvoja konflikta u Ukrajini i posljedičnog odgovora međunarodne zajednice odvijajuće se i mogući ekonomski scenariji. Zaoštavanje sankcija, potpuni prekid dosadašnjih linija snabdijevanja gasom, naftom i ostalih sirovinama koje su se do sada uvozile iz Rusije prouzrokovajuće još veća inflatorna kretanja, te onemogućiti ili usporiti investicione projekte u regionu i Bosni i Hercegovini. Time bi u zemlji naročito bila pogođeno ulaganje u naftnu i plinsku industriju koja je najvećim dijelom vezano za ruske kompanije. Sigurno da i činjenica da je Bosna i Hercegovina još uvijek pod sankcijama Energetske zajednice neće doprinijeti novim ulaganjima. Moguće ponovno širenje pandemije, usložnjavanje političkih ali i sigurnosnih prilika u zemlji dodatno bi se negativno odrazilo i na stanje SDU čije bi učešće u BDP-u bilo ispod 2%..

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	OR	– Obavezne rezerve
BATX	– Bosnian Traded Index	PB	– Platni bilans
BD	– Brčko Distrikt	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BDP	– Bruto domaći proizvod	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDV	– Bruto dodana vrijednost	PJI	– Program javnih investicija
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	RS	– Republika Srpska
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASE	– Sarajevska berza
BiH	– Bosna i Hercegovina	SASX-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BLSE	– Banjalučka berza	SB	– Svjetska banka
CAR	– Capital Adequacy ratio – Neto kapital prema ukupnim ponderisanim rizicima	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– treći kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
NPL	– Non performing Loans – nekvalitetni krediti	M2	– Novac u širem smislu
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	QM	– Kvazi novac
		mKM	– milioni KM
		g / g	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 30/03, 42/03, 81/06, 94/07 i 24/08), člana 54. stava (1) tačke b) i člana 56. Poslovnika o radu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 22/03) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na _____. sjednici, održanoj _____ godine, donijelo je

Z A K L J U Č A K

1. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je dokument *Informacija o perspektivama za Bosnu i Hercegovinu 2022-2025. godine.*

broj: _____ od _____. godine.

Broj: _____ , _____. godina.

S a r a j e v o

M. P.

Predsjedavajući
Vijeća ministara Bosne i Hercegovine
Dr. Zoran Tegeltija

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 30/03, 42/03, 81/06, 94/07 i 24/08), članka 54. stavka (1) točke b) i članka 56. Poslovnika o radu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 22/03) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na _____ sjednici, održanoj _____ godine, donijelo je

ZAKLJUČAK

1. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je dokument ***Informacija o perspektivama za Bosnu i Hercegovinu 2022-2025. godine.***

broj: _____ od _____ godine.

Broj: _____, _____ godina.

S a r a j e v o

M. P.

Predsjedatelj
Vijeća ministara Bosne i Hercegovine
Dr. Zoran Tegeltija

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 30/03, 42/03, 81/06, 94/07 и 24/08), члана 54. става (1) тачке б) и члана 56. Пословника о раду Савјета министара Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 22/03) Савјет министара Босне и Херцеговине на _____ сједници, одржаној _____ године, донио је
(број сједнице) (датум сједнице)

ЗАКЉУЧАК

1. Савјет министара Босне и Херцеговине усвојио је документ ***Информација о перспективама за Босну и Херцеговину 2022-2025. године.***

број: _____ од _____ године.

Број: _____, _____ година.

С а р а ј е в о

М. П. Председавајући
Савјета министара Босне и Херцеговине
Др Зоран Тегелтија